

Aktsomhetsvurderinger for bærekraftig
forretningspraksis

Redegjørelse rapporteringsåret 2022

for BAMA Gruppen AS

□

*Etisk handel Norge har vurdert at rapporten til BAMA Gruppen AS oppfyller våre krav til basisnivå. Les mer om basisnivå **her**.*

Til lesere av rapporten

Næringslivet og offentlig sektor har stor påvirkning på mennesker, samfunn, miljø og dyr og kan både bidra positivt til utvikling, men også medvirke negativt og forårsake skade. Virksomheter har derfor en nøkkelrolle i å oppnå FNs bærekraftsmål.

Denne rapporten kan brukes som redegjørelse etter åpenhetsloven, men rapporten favner bredere med klima og miljø, sirkulærøkonomi og antikorrupsjon. Våre medlemmer er forpliktet til å jobbe med aktsomhetsvurderinger og årlig rapportere på arbeidet. Medlemmer på basisnivå oppfyller også åpenhetslovens aktsomhetsvurderingsplikt, og delvis informasjonsplikten.

OECDs begrep ansvarlig næringsliv er det vi i Etisk handel Norge kaller for bærekraftig forretningspraksis. Det er den systematiske innsatsen virksomheter gjør for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning, samt rette opp skade for mennesker, samfunn og miljø – såkalte aktsomhetsvurderinger (due diligence). Alle virksomheter, uavhengig av størrelse, er av norske myndigheter forventet å gjøre aktsomhetsvurderinger og etterleve FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Dette gjelder både næringsliv, offentlig sektor og organisasjoner.

Etisk handel Norges prinsipper for bærekraftig forretningspraksis (vår code of conduct) dekker områdene anstendig arbeid, menneskerettigheter, miljø/klima, antikorrupsjon og dyrevelferd. Rapporten viser åpenhet om hvordan virksomheten arbeider med aktsomhetsvurderinger i tråd med UNGP og OECDs retningslinjer. Alle medlemsrapportene gjøres offentlig tilgjengelig på Etisk handel Norges hjemmesider.

Heidi Furustøl

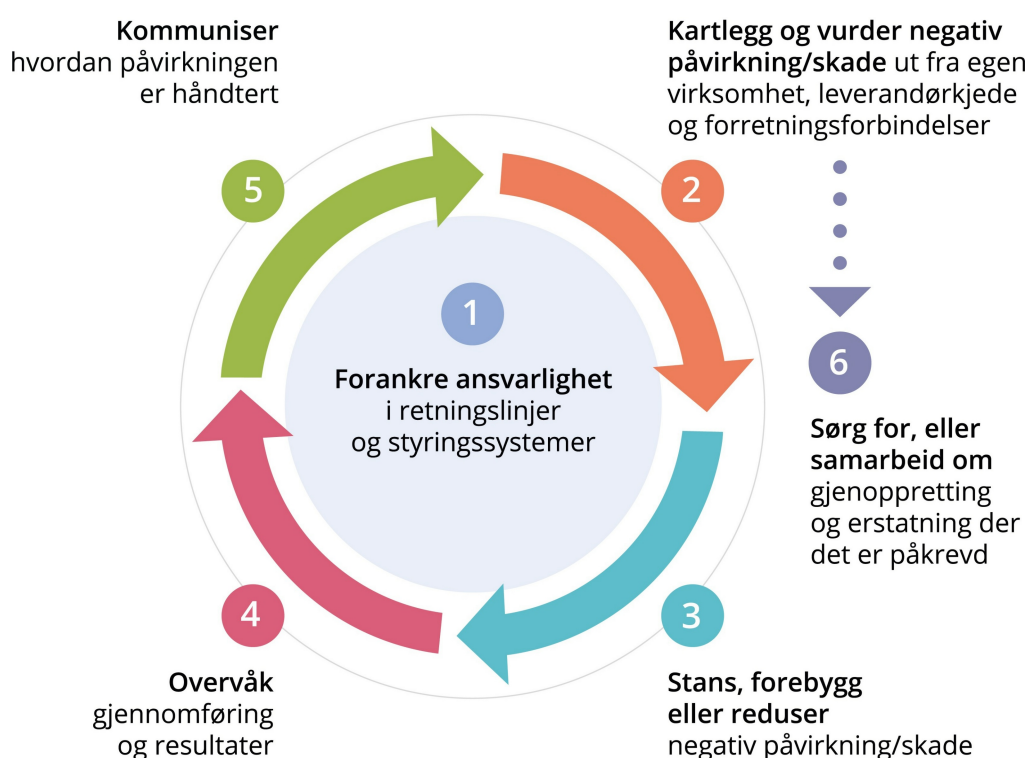
Daglig leder

Etisk handel Norge

Aktsomhetsvurderinger

Denne rapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv.

Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger betyr ikke at en virksomhet ikke har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men heller at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Denne rapporten er delt inn i kapitler basert på denne modellen.

Forord av daglig leder

BAMA er Norges ledende selskap innen frukt og grønt. Vi kjøper frukter, bær, grønnsaker, poteter, blomster og sjømat fra over 80 land. Det forplikter, og gir oss et stort ansvar som vi tar. Våre krav og våre mål for hvordan vi forhandler og handler, pakker, transporterer, produserer og leverer til våre kunder avgjør vår bærekraft.

Vi har vært medlem av Etisk Handel Norge (EHN) siden 2002, og gjennom vårt medlemskap ønsker vi å stadig styrke innsatsen for å forbedre arbeids- og miljøforhold i vår leverandørkjede. Vi setter oss ambisiøse mål slik at vi tilbyr de mest bærekraftige produktene. For oss innebærer dette at produktene vi leverer skal være produsert og håndtert på en slik måte at det ytre miljøet ikke forringes, at de ansattes rettigheter er ivaretatt, og at produktene er ferske og sunne med god smak og kvalitet, i tråd med kundenes forventninger. Vårt samarbeid skal gjøre at produksjonen kan opprettholdes for framtidige generasjoner.

I 2022 har vi systematisk vurdert risiko i de landene vi handler fra, og gjennomført aktsomhetsvurderinger av våre leverandører. Vi stiller klare krav til bevaring av naturen, og har nulltoleranse for avskoging og drenering av myr. Vi har utviklet et risikokart som oppdateres jevnlig og prioritert land og leverandører ut ifra en samlet risikovurdering. Det er viktig for oss å sørge for kontinuerlige forbedringer i levevilkår, arbeidsforhold og miljø. Vårt ansvar er å stimulere til forbedringer, og sørge for utbedringer når det er nødvendig

Denne årsrapporten er BAMAs redegjørelse etter Åpenhetsloven, men rapporten favner bredere og inkluderer også miljø og antikorrupsjon.

" Vi støtter våre leverandører slik at de tilfredsstiller BAMAs etiske retningslinjer. "

Petra Axdorff
Konsernsjef

Styrets signatur

Bjarte Gravdal

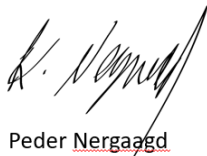
Ihsan Akram

Jostein Hestøy

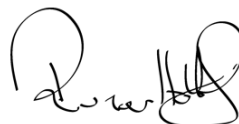
Knut Hartvig Johannson

Peder Nergaard

Petra Axdorff

Runar Hollevik

Stein Aukner

Tom Kristiansen

Nyland Syd
18.04.2023

Nøkkelinformasjon om bedriften og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om bedriften

Navn på bedriften

BAMA Gruppen AS

Adresse hovedkontor

Postboks 263 Alnabru

Viktigste merker, produkter og tjenester

Friske bær, frukter, fruktdrikker, grønnsaker, poteter, blomster og fisk. Kuttete og bearbeidede Frukt, grønnsaker og poteter

---

Beskrivelse av bedriftens struktur

BAMA Gruppen AS er et konsern som foretar innkjøp, produksjon, foredling, pakking, markedsføring og distribusjon av friske bær, frukter, fruktdrikker, grønnsaker, poteter, blomster og fisk.

Omsetning i rapporteringsåret (NOK)

21 460 000 000

Antall ansatte

3 310

Er virksomheten omfattet av åpenhetsloven?

Ja

Vesentlige organisatoriske endringer siden forrige rapportering

Ingen

Navn, tittel for kontaktperson for rapporten

Alvhild Hedstein, konserndirektør /Torbjørn Billing, bærekraftsrådgiver

---

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

alvhild.hedstein@bama.no / torbjorn.billing@bama.no

Informasjon om leverandørkjeden

Generell beskrivelse av bedriftens innkjøpsmodell og leverandørkjede

Innkjøp relatert til BAMA Gruppens virksomhet er inkludert i rapporten.

BAMA sourcing gjør de fleste råvareinnkjøp for hele BAMA Gruppen. I tillegg gjøres noen innkjøp direkte av forretningsenhetene. Leverandører skal undertegne Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester.

BAMA inngår sentrale avtaler knyttet til en rekke sekundærinnkjøp (som arbeidsklær, firmabiler mv). Leverandørene er forpliktet til å følge Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester.

Antall leverandører som bedriften har hatt kommersielle relasjoner med i rapporteringsåret

3 500

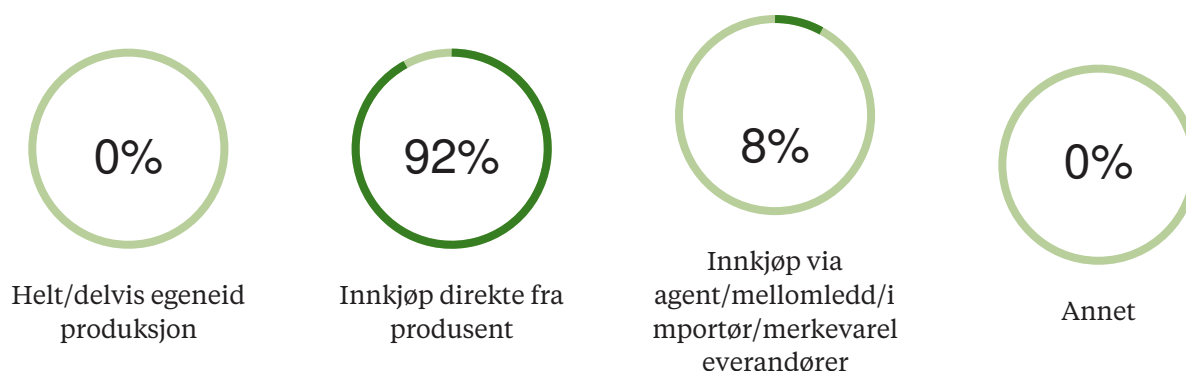

Kommentar til antall leverandører

BAMA Gruppen har hatt kontakt med ca. 3500 forretningspartnere og leverandører i 2022. I dette antallet ligger alle forretningsforbindelser og leverandører som vi har handlet varer eller tjenester fra. I våre aktsomhetsvurderinger har vi tatt med de 10 største leverandørene på sekundærinnkjøp og alle leverandører på råvarer (frukt og grønt, fisk, vilt og blomster). For frukt og grønt og fisk er avtalene med pakkhus/samvirkebedrifter/selskap, som har en rekke underleverandører. Ca. 1000 norske produsenter organisert i Gartnerhallen SA defineres som en leverandør, tilsvarende for øvrige pakkhus/samvirker/selskaper.

Type innkjøp/ leverandørforhold

Innkjøp fra pakkhus/samvirker (som Gartnerhallen)/selskaper/leverandører som ikke er agenter defineres som innkjøp direkte fra produsent.

Liste over førsteleddsprodusenter per land

Norge :	113
Nederland :	84
Spania :	256
Costa Rica :	15
Ecuador :	4
Italia :	110
Sør-Afrika :	69
Polen :	29

Gjelder de største landene basert på verdi.

Norge: De ca 1000 norske produsentene som er medlem av Gartnerhallen regnes som en produsent.

Utland: Pakkhus/samvirker/selskaper/leverandører hvor BAMA Gruppen har direkte kontakt

10 av de største leverandører av varer og tjenester som ikke er råvarer til videresalg eller foredling er også med i disse tallene.

Oppgi antall arbeidere hos førsteleddsprodusenter som bedriften har oversikt over, og hvor mange produsenter dette er basert på.

Antall arbeidere

Antall produsenter dette er basert på

Kommentar til antall arbeidere

Dette er det umulig å anslå. Våre leverandører er alt fra mindre/mellomstore lokale/nasjonale produsenter til store multinasjonale selskaper. Antall ansatte er alt fra enkeltpersonforetak til flere tusen, mange med sesongarbeidere.

Viktigste innsatsfaktorer/råvarer for produkter eller tjenester og geografi

Bananer	Sør-Amerika
Tomat, salat, agurk	Spania
Poteter, grønnsaker, frukter og bær	Norge

BAMA Gruppen AS er et konsern som foretar innkjøp, produksjon, foredling, pakking, markedsføring og distribusjon av friske bær, frukter, fruktdrikker, grønnsaker, poteter, blomster og fisk.

Er virksomheten leverandør til offentlig sektor?

Ja

Mål og fremdrift

Prosessmål og fremdrift i rapporteringsåret

1

Mål: Kjøpe og implementere et verktøy for digital leverandørdialog som vil gjøre oss bedre i stand til å følge opp leverandørenes bærekraftsarbeid.

Status: Leverandør for digital løsning er testet ut og valgt.

2

Mål: Implementere bærekraftsindikator for hovedleverandørene av de viktigste produktgruppene.

Status: Dette arbeidet er forsinket pga. forsinkelser i arbeidet med digital leverandørdialog

3

Mål: Foreta aktsomhetsvurderinger av alle nye leverandører, og oppdatere aktsomhetsvurderinger av eksisterende leverandører når det er relevant.

Status: I 2022 ble alle risikofaktorer som ligger inne i vårt risikokart oppdatert med nye verdier og indekser. Kartet ble også oppdatert med innkjøpstall. Dette ga et oppdatert risikobilde på produkter og opprinnelsesland.

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Kjøpe og implementere et verktøy for digital leverandørdialog som vil gjøre oss bedre i stand til å følge opp leverandørenes bærekraftsarbeid. I løpet av 2023 håper vi å få lagt inn de største leverandørenes data i systemet.

2

Implementere bærekraftsindikator for flere viktige produktgrupper.
Vi håper å kunne ta i bruk digital løsning i dette arbeidet.

3

Analysere og prioritere land ut fra høyeste risiko innenfor åtte prioriterte områder: Klima, avskoging, erosjon, vann, barnearbeid, demokratisk nivå, politisk stabilitet og velferdsnivå.

De største leverandørene i land som har høy risiko skal revideres. Andre leverandører i land med høy risiko følges opp med en selvevaluering og dialog. Nye leverandører i land med høy risiko skal som hovedregel besøkes før avtale inngås.

4

80% av alle våre bananleverandører i land med høy sosial risiko skal besøkes i 2023, og alle nye bananleverandører skal besøkes.

A woman with dark hair tied back, wearing a blue short-sleeved shirt, is looking down at something out of frame. She is outdoors, with green foliage and bright sunlight in the background. A red strap is visible on her shoulder.

1

Forankring av bærekraft i virksomheten

Forankring av ansvarlighet knyttet til bærekraftig forretningspraksis i virksomheten handler om å ha strategier, planer, relevante policyer* og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger som er vedtatt av ledelsen. Disse bør omfatte hele virksomheten, samt virksomhetens leverandørkjede og forretningsforbindelser. Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes, og arbeidet med aktsomhetsvurderinger bør være en integrert del av virksomhetens forretningsdrift. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Policy* for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.bama.no/siteassets/bama/om-bama/barekraft/apenhetsloven/bamas-prinsipper-for-barekraftig-forretningspraksis.pdf>

1.A.2 Hva sier bedriften offentlig om sine forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn, miljø og klima?

Se <https://www.bama.no/om-bama/barekraft/>
Her ligger oppdaterte strategier og retningslinjer.

Dette sier vi om leverandører og etisk handel:
Størrelse forplikter. Ansvar er noe man tar - også som kommersiell aktør.

BAMA er en stor aktør – ikke bare i Norge, men i mange lokalsamfunn i ulike deler av verden. Dette gir oss et stort ansvar, og vi velger å utøve det aktivt. For oss er samfunnsansvar noe vi jobber med hver eneste dag, i henhold til etiske retningslinjer som forplikter våre egne ansatte, så vel som leverandører av varer og tjenester over hele verden.

Ca. 66 prosent kommer fra produsenter utenfor landets grenser, også i land der det kan foregå brudd på grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettigheter. Vårt viktigste arbeid her er å sørge for kontinuerlige forbedringer i levevilkår, arbeidsforhold og miljø. Vi samarbeider tett med et stort nettverk av leverandører, fagforeninger, myndigheter og organisasjoner og gjennom dialog jobber vi langsiktig og prosessorientert for å utbedre forholdene der dette er nødvendig.

Ca. 34 prosent av det vi selger i Norge kommer fra norske produsenter, hovedsakelig Gartnerhallens medlemmer. Også i Norge er vi opptatt av at sesongarbeidere skal ha tilfredsstillende forhold. Gartnerhallen SA og Bondelaget tilbyr arbeidsgiverkurs, og har klare råd og krav til sine medlemmer. BAMA følger opp med kvalitetsrevisjoner og leverandørbesøk.

1.A.3 Hvordan er policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Prinsipper for bærekraftig forretningspraksis og bærekraftstrategien er vedtatt av BAMAs konsernstyre.

Bærekraftstrategien ble utviklet etter vesentlighets- og risikovurderinger, samt vurderinger av hvor BAMA kan gjøre en forskjell og få et konkurransefortrinn. Våre retningslinjer tar utgangspunkt i vår bærekraftsstrategi (og FNs bærekraftsmål), menneskerettighetseklæringen og ILO konvensjoner.

Vi følger også vår etiske samarbeidsmodell, og våre leverandører må forplikte seg til å følge Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester. Implementeringen skjer i samarbeid/dialog med leverandører gjennom egne møter, besøk, revisjoner samt konsultasjoner med fagforeninger, relevante NGOer og myndigheter.

1.B Organisering og internkommunikasjon

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger organisert i bedriften, og hvorfor?

Bærekraftarbeidet drives av Bærekraft- og innovasjonsavdelingen som ledes av BAMAs konserndirektør for bærekraft og innovasjon som rapporterer direkte til konsernsjef i BAMA Gruppen AS. Det er Bærekraft- og innovasjonsavdelingen som oppdaterer BAMAs risikokart og gjør overordnede risikokartlegginger. I samarbeid med sourcing, kvalitet og forretningsenhetene gjøres risikobaserte prioriteringer av produkter, leverandører og land.

Leder for forretningsenhetene er ansvarlig for det operative bærekraftsarbeidet med leverandørene.

Kvalitetsavdelingen har ansvaret for rutiner og arbeid med risiko knyttet til mattrygghet og matsvindel, og kvalitetsrådgiverne drar på risikobaserte kontrollbesøk/revisjoner.

1.B.2 Hvordan blir betydningen av virksomhetens aktsomhetsvurderinger konkretisert og tydeliggjort for de ansatte gjennom stillingsbeskrivelse, arbeidsoppgaver og incentivordninger?

Det tas opp på konsernledermøter og i ledermøtene i forretningsenhetene, nasjonalt og internasjonalt. Bærekraftstrategien ligger på intranettet, og det publiseres aktuelle saker og nyheter knyttet til bærekraft inklusiv samfunnsansvar og miljø på intranettet. Vi har også "bærekraftslunsjer" for å heve kompetansen og motivere ansatte til å følge våre strategier.

Alle ansatte må lese igjennom og signere på BAMAs etiske retningslinjer for ansatte ved ansettelse

---

1.B.3 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre arbeidet med aktsomhetsvurderinger?

Temaet diskuteres på avdelingsledermøter i sourcing. Bærekraft- og innovasjonsavdelingen deltar på enkelte leverandørbesøk sammen med produktsjefer og innkjøpere. Vi har utviklet et risikovurderingsverktøy som grunnlag for aktsomhetsvurderinger knyttet til land/region/produkt. Det er gitt opplæring i dette, samt at sjekklistene har blitt oppdatert. Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester er lett tilgjengelig for alle ansatt (på intranettet) og nyansatte får opplæring.

1.C. Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Konsernstyret i BAMA har vedtatt og revidert BAMAs bærekraftstrategi "Ansvarlig grønn vekst". Denne er implementert i de ulike forretningsenhetene og aktuelle KPIer/handlingsplaner rapporteres på og følges opp.

Konsernstyret i BAMA har også vedtatt en Sourcingstrategi der bærekraft inklusiv etikk og miljø er ett av fire hovedmål.

Det er vedtatt en forretningsplan for 2023 - 2025 i konsernstyret der bærekraft er en av to kjerneprosesser som alle forretningsenhetene må forholde seg til, og som skal inngå i de handlingsplaner som hver enhet utvikler og måler sine ansatte på.

1.C.2 Hvordan følges virksomhetens strategier og planer for å være ansvarlig og bærekraftig opp av ledelse og styre?

Konsernstyret i BAMA har bærekraftstrategien og aktsomhetsvurderinger på agendaen to ganger i året. Datterselskap har enten vedtatt egne bærekraftstrategier og/eller utviklet relevante KPIer som bygger opp under arbeidet, og der det er aktuelt utviklet handlingsplaner i de ulike forretningsenhetene. Ledergrupper diskuterer også temaet, og det er en del av opplæringen for relevante nyansatte.

1.D Partnerskap og samarbeid med forretningsforbindelser, spesielt leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med forretningsforbindelser, spesielt i leverandørkjeden?

Alle leverandører må før inngåelse av avtale fylle ut en "supplier self assessment" og en "BAMA Questionare" som etterfølges av en dialog med forespørsler etter dokumentasjon og eventuelle sertifikater. Alle leverandører må godta og skrive under på "Ethiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester". Den ligger også åpent tilgjengelig på bama.no på tre språk. Alle nye leverandører i høy-risikoland skal besøkes før kontraktinngåelse.

BAMA er på mange typer besøk ute hos våre leverandører, både norske og utenlandske. Slike besøk kan variere fra å være enkle forretningsbesøk til å være risikobaserte revisjoner. Ved alle typer besøk føres en besøkslogg der eventuelle observasjoner noteres ned og brukes inn igjen i våre aktsomhetsvurderinger og leverandøroppfølginger.

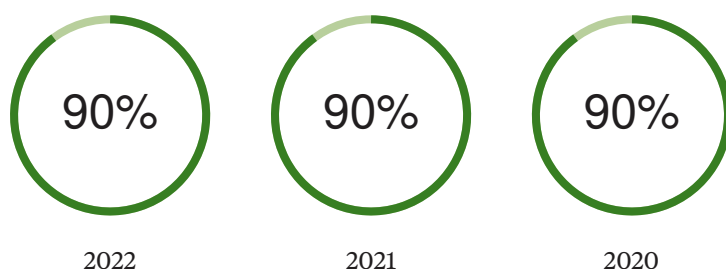
Det er også obligatorisk med besøk fra den nyopprettede avdelingen for leverandørutvikling i sourcing ved oppstart av sesonger for de største produktene. Et slikt besøk er mest fokusert på varekvalitet og kostnadseffektiv produksjon, men også andre aktuelle saker som HMS og miljøtiltak. I 2022 ble det gjennomført 467 slike besøk. I tillegg er det registrert 108 øvrige besøk.

En risikobasert revisjon er en grundig gjennomgang av alle aspekter hos leverandøren. BAMA foretar ca. 80 -100 slike revisjoner i året, i 2022 ble det utført 83 risikobaserte revisjoner. Under en slik revisjon kommer en rådgiver fra kvalitetsavdelingen på fysisk besøk. Leverandøren som revideres får først oversendt en forespørsel om dokumentasjon på ulike tema, dette varierer ut i fra hvilke risiko som er knyttet opp mot produkt, leverandør og land. På selve besøket vil man gå gjennom dokumentasjonen og det vil gjøres en revisjonsrunde etter et revisjonsskjema med over 80 sjekkpunkter. Eventuelle avvik registreres og gis en frist for lukking. Ved større avvik startes en dialog for å bidra til å lukke avviket.

Indikator

Andel av bedriftens leverandører som har akseptert retningslinjer for leverandører

Alle våre leverandører må skrive under på Ethiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester (det er kun ved spotkjøp og/eller kjøp via agenter at vi ikke får fulgt opp de etiske retningslinjene. Slike innkjøp foretas når det er mangel på produkter grunnet dårlig sesong, uventede naturfenomener eller uventet stort salg).

For øvrige forretningsforbindelser vil relevansen av våre etiske retningslinjer variere, men vi stiller relevante krav eller får dokumentasjon fra forretningsforbindelsen på egne etiske retningslinjer.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Vi har i 2022 oppdatert risikokartlegging av landene vi handler fra og foretatt aktsomhetsvurderinger av leverandører basert på de åtte risikofaktorene vi har vektlagt for vår leverandørkjede. Risikovurderingene gir også grunnlag for å finne nye leverandører i land der risikoen er lavere for å sikre robusthet for tilgang på varer. Pr nå er det særlig klima- og vannrisiko som har vært grunnlag for dette. Sourcing har også opprettet en avdeling for leverandørutvikling som jobber for forbedringer hos våre leverandører.

I 2022 har vi også fått samlet oversikt over alle forretningsforbindelser og leverandører som ikke inngår i leverandørkjeden vår, og vi har styrket oss med en juridisk direktør som har erfaring med aktsomhetsvurderinger.

2

Fastsette fokus for rapporten

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på mennesker, samfunn og miljø, inkludert i leverandørkjeden og gjennom forretningsforbindelser. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av interessenter, spesielt påvirkede parter, er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø. Merk at de prioriterte risikoene dere lister opp i tabellen under vil bli overført til trinn 3 av denne rapporten, hvor dere vil bli bedt om å besvare hvordan dere arbeider med å stanse, forebygge eller redusere den negative påvirkningen.

Prioritert negativ påvirkning / skade	Relatert tema	Geografi
Dårlige sosiale forhold hos produsent/leverandør i strid med Etske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid	Brasil Elfenbenskysten Chile Spania Etiopia Italia Norge Senegal
Politisk ustabilitet	Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Lønn Korrupsjon	Egypt Etiopia Guatemala Israel Marokko Mali
Negativ miljøpåvirkning fra våre leverandører og/eller fra egen virksomhet	Miljø Utslipp Drivhusgasser Avfall Vann	Spania India Italia Marokko Thailand
Feil emballasjevalg	Energi Materialbruk	Globalt
Klimaendringer	Miljø	Globalt

Korrupsjon, skatteunndragelse og matsvindel	Korrupsjon	Kina Egypt Etiopia Guatemala Kambodsja Marokko Mali Mosambik Nicaragua Thailand Vietnam

Vårt risikokart viser hvor det er størst risiko for de ulike parametrene i hvert enkelt land. I tillegg sjekker vi alltid HMS og arbeidskontrakter. BAMA er miljøfyrtårnsertifisert, så alle miljøparametre i denne listen er omfattet av miljøfyrtårn.

Frukt- og grøntproduksjon er særlig sårbar for klimaendringer og forurensing av grunnvann, og mange av våre produkter er avhengig av pollinerende insekter som er sårbare for redusert biomangfold. Frukt- og grøntproduksjon er også ofte arbeidsintensive produksjoner der det leies inn sesongarbeidere, ofte fra andre land.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Beskriv: a) virksomhetens rutiner for kartlegging og identifisering av risiko og hvordan den negative påvirkningen/skaden ble identifisert og prioritert i denne perioden. b) eventuelle deler av virksomheten som ikke er dekket i denne rapporteringen (produktgrupper, egne produkter, avdelinger eller lignende) og hvorfor dere har valgt å ikke prioritere disse i det videre arbeidet; c) hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med; d) om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

a) Vår bransje kan generelt sies å ha høy risiko. Vi har derfor utviklet et risikoverktøy og "due diligence" i land vi handler fra og hvilke produkter vi kjøper i de ulike landene. Der har vi lagt inn fire miljørisikoer og fire samfunnsrisikoer. Sammen med kvalitet, sourcing og/eller forretningsenhet analyserer vi produkter, leverandører og land, og prioritere oppfølging. Vi har rutiner for oppdatering og oppfølging av leverandører.

b) For de utenlandske datterselskapene har vi ikke gått opp slike rutiner enda, men de er med i risikokartet med de viktigste produktene. Sekundærinnkjøp er det startet et eget prosjekt for å gå gjennom avtaler og vurdere nye leverandører der det er aktuelt, samt se hvordan lojaliteten til BAMAs sentrale avtaler kan høynes.

c) Oversikt over produkter, land og omsetning er hentet inn fra alle forretningsenhetene til risikokartet. Risikoandeksene er basert på offentlig anerkjente kilder: Vannrisiko fra World Resources Institute (land og regioen), klimarisiko fra Germanwatch (eksponering x sårbarhet, gjennomsnitt 2000-2019), erosjonsrisiko fra rapporten Nature Sustainability (Wuepper et al 2020), avskogingsrisiko fra Global Forest Watch (prosentvis nedgang 2001 - 2020), velferdsnivå fra UN Human Development Index 2020, politisk stabilitet/fravær av vold og terrorisme fra Worldwide Governance Indicators (World Bank Group), demokratisk nivå fra The Economic Democracy Index og barnarbeid fra Global Childhood Report 2021 (Save the Children).

Vår arbeidsmetode er basert på bruk av nettverk som sitter inne med relevant informasjon (frivillige organisasjoner, myndigheter, fagforeninger og våre egne leverandører). Vi skaffer oss informasjon fra disse gjennom møter, skriftlig kommunikasjon, utveksling av rapporter, besøk og revisjoner. Svært mange av våre leverandører er sertifisert (Global Gap/KSL).

d) Mange av våre produkter har sesong mellom 3-8 måneder (unntak er tropiske frukter), de er arbeidsintensive produksjoner med innleide sesongarbeidere som er en av de lavest lønnede jobbene i hele verden. Derfor er det store utfordringer forbundet med å sikre arbeiderne forsvarlige arbeidsforhold og lønninger. Dette er et arbeid vi aldri blir ferdige med. Utfordringer knyttet til plastforsøpling og om de ulike landene har systemer for å håndtere ulike avfallsfraksjoner med spesiell vekt på plast vet vi ikke, derfor vil vi framover kartlegge dette og se hvordan vi gjennom vårt nettverk og våre leverandører kan påvirke til forbedringer.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 Beskriv annen negativ påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø som ble identifisert i kartleggingen i egen virksomhet, leverandørkjeden eller hos forretningsforbindelser i rapporteringsåret og hvordan disse er håndtert

Ved flere besøk har vi identifisert problemer i forhold til HMS og sikkerhet. Eksempler på dette er manglende rømningsveier i tilfelle brann, jordskjelv o.l., manglende sikring av containere som venter på opplasting (insekter kan komme inn i containeren, ulovlig gods kan smugles inn, o.l.). Mange av disse avvikene er meldt lukket og vil bli kontrollert ved oppfølgingsbesøk.

2022 var et år med ekstrem tørke i Europa. Vi har derfor hatt ekstra stor oppmerksomhet på vannkilder og tiltak for å redusere vannforbruk. Også flere medier rettet søkelyset på vannproblematikk, spesielt knyttet til jordbærproduksjon i Huelvaområdet. Det ble ikke avdekket noen brudd på nasjonale eller internasjonale bestemmelser knyttet til vannkilder hos våre leverandører. Den danske organisasjonen Danwatch skrev flere rapporter om dårlige sosiale forhold hos jordbærprodusenter i det samme område. Våre fire leverandører var ikke blant dem. For å sikre at det ikke skjer brudd på våre etiske retningslinjer, har vi stedlige representanter som besøker våre leverandører jevnlig. Leverandørene har flere sertifikater både knyttet til bærekraftig vannforbruk (Spring og WWFs vannsjekk) og ulike andre tredjeparts sertifiseringer (Global GAP, Grasp, m.fl.).

Oppmerksomhet har også vært rettet mot vannforbruk og vannkilder knyttet til avocadoproduksjon i Chile og Peru. Også her har vår leverandør jobbet i flere år for å sikre at det brukes vannkilder som ikke reduserer vanntilgangen til lokalbefolkningen (f.eks. regnvann fra Andesfjellene i Chile), og det er investert i dryppvanningsanlegg for å redusere vannforbruket.

Etter avvik i 2021 knyttet til kontrakter og manglende overtidsbetaling i Norge, har vi i 2022 vært spesielt opptatt av dette, også hos våre utenlandske leverandører. Ved et tilfelle var ikke kontraktene til arbeiderne med produsenten, men med et rekrutteringsbyrå. Dette ble registrert som avvik, men er nå lukket ved at produsenten får kopi av hver enkelt arbeiders lønningsslipp for å sikre riktig lønnsnivå og lovlig antall arbeidstimer.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte. Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres. Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stanse, forebygge eller redusere

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø

Prioritert negativ påvirkning/skade	Dårlige sosiale forhold hos produsent/leverandør i strid med Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester
Overordnet mål :	Alle våre forretningsforbindelser og leverandører har signert og kjenner til kravene i Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Samle oversikt over alle leverandører og sikre at 100% har signert siste versjon av Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Alle leverandører må før inngåelse av avtale fylle ut en "supplier self assessment" og en "BAMA Questionare" som etterfølges av en dialog med forespørsler etter dokumentasjon og eventuelle sertifikater.

Alle leverandører må godta og underskrive Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester. Den ligger også åpent tilgjengelig på bama.no på tre språk. Alle nye leverandører i risikoland skal besøkes før kontraktinngåelse.

Ved avtaleinngåelse må også forretningsforbindelser signere Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester eller framlegge tilsvarende dokumentasjon.

I 2022 har vi samlet oversikt over alle våre leverandører og fått et bilde over hvem som har signert siste versjon. De som ikke har gjort det blir fulgt opp.

Vi har også hatt dialog med Gartnerhallen knyttet til manglende dokumentasjon på at to av deres produsenter tilfredsstiller våre etiske retningslinjer.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Gjennomføre 100 revisjonsbesøk der sosiale forhold hos produsenter/leverandører blir ettergått.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Politisk ustabilitet
Overordnet mål :	Være forberedt på at militærkupp, streiker, blokader, plutselige endringer av viktige politiske rammevilkår mv kan ramme vår tilgang på varer
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	BAMA skal ikke gjennom handel støtte politiske styrer eller regimer som undertrykker befolkningsgrupper eller driver brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Ved å koble opprinnelsesland, produkt og volum mot anerkjente internasjonale risikoindeks er får vi et bilde av hvor vår risiko for dette er høyest. Vi bruker Worldwide Governance Indicators fra World Bank Group og The Economist Democratic level index. Resultatene av dette danner grunnlag for oppfølging og inngår i BAMAs totale aktsomhetsvurdering.

BAMAs handel skal bidra til positiv utvikling for lokalsamfunn og enkeltindividene i områdene vi handler fra. Trygge arbeidsplasser og økonomisk sikkerhet danner grunnlaget for dette.

BAMA har ikke handlet med Russland.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Følge med på forholdene i land vi opererer i med høy risiko på området.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Negativ miljøpåvirkning fra våre leverandører og/eller fra egen virksomhet
Overordnet mål :	Forhindre uønskede utslipp eller forsøpling (plast), samt nedhogging av regnskog, nydyrking av myr/våtmarksområde og overforbruk av vann.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	For tre prioriterte produktgrupper sjekke om det er foretatt nydyrking de siste tre årene. Flytte salatfabrikken og blomstervirksomhetene til nytt Breem-sertifisert bygg på Tranby.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Supplier self assessment, Framework agreement og Etiske retningslinjer for BAMAs leverandører av varer og tjenester har en rekke krav til systematisk jobbing på miljøområdet. BAMAs risikobasert revisjoner og leverandørbesøk har i 2022 hatt særskilt oppmerksomhet på vannproblematikk og plastforurensning.

Hos de største leverandørene av tre prioriterte produktgrupper er det sjekket hvorvidt det er foretatt nydyrking, og om nydyrkingen var på drenert myr eller tidligere skog. Et avvik i Norge ble avdekket, som følges opp.

Egen virksomhet følges opp for å sikre overholdelse av utslippstillatelser, forhindre utslipp og/eller forsøpling. BAMA har bygget nytt industribygg på Tranby som er Breem Very Good-sertifisert. Dette har gitt en rekke miljøforbedringer som utnyttelse av overskuddsvarme fra kulde- og trykkluftsanlegg til oppvarming, avriming, tørking av babyleaves og snøsmelting, solskjerming for redusert og byggautomasjon for redusert energiforbruk, robot pakkeanlegg som har redusert pappforbruket med ca 40 % og økt lastegrad per pall som utgjør en reduksjon i antall paller på 32 % eller 483 færre utgående trailere. Det er også planlagt for kraftig redusert vannforbruk, men der har det vært innkjøringsproblemer samt flere tiltak for redusert matsvinn, men der er ikke alle målemetodene på plass.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Gjennomføre 100 revisjonsbesøk der negativ miljøpåvirkning blir ettergått hos leverandørene.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Feil emballasjevalg
Overordnet mål :	Sørge for at emballasjevalg sikrer trygge produkter, reduserer matsvinn og ikke forårsaker ulykker/dødsfall.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Kartlegge emballasjелеverandører nasjonalt og internasjonalt, og optimalisere emballasjen i tråd med egne retningslinjer

Utførte tiltak og begrunnelse :

Kartlegging av emballasjелеverandører som vi bruker direkte er foretatt, men vi har ikke kartlagt våre underleverandørers emballasjелеverandører. Det er foretatt flere emballasjeendringer i tråd med våre emballasjeretningslinjer, og emballasjeretningslinjene er oppdatert.

All eksisterende emballasje skal optimeres etter gitte retningslinjer.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Prioritere produkter som bør få endret emballasje og optimalisere emballasjeb Bruken

Prioritert negativ påvirkning/skade	Klimaendringer
Overordnet mål :	Redusere klimagassutslipp i tråd med Parisavtalens mål, og unngå redusert tilgang på varer som følge av mer ekstremvær
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Redusere klimagassutslipp fra transport og øke fyllingsgraden i transportene. Finne nye leverandører i mindre risikoutsatte områder/land

Utførte tiltak og begrunnelse :

Utviklet digitalt risikoverktøy som identifiserer det klimatiske risikobildet globalt, som grunnlag for både klimatilpasning og risikospredning.

Redusert klimagassutslipp fra transport med 13,4 % i forhold til omsetning (vekt) fra 2021 til 2022. Fyllingsgraden for importerte varer var på 94,9 % og for mellomtransporten ut fra Nyland Syd var fyllingsgraden 93,4 %.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Kartlegge og redusere utslipp av klimagasser i vår leverandørkjede som medlem av Science Based Target. Finne nye leverandører i mindre risikoutsatte områder/land.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Korrupsjon, skatteunndragelse og matsvindel
Overordnet mål :	Unngå at korrupsjon, bevisst manglende eller feil opplysninger til skattemyndigheter, eller matsvindel forekommer hos våre leverandører.
Status :	Pågående
Mål i rapporteringsåret :	Gjennomføre risikobaserte revisjoner av våre leverandører.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Sørge for jevnlig trening/kursing i etiske retningslinjer og antikorrupsjon av egne ansatte, dokumentere at leverandører gjør det samme gjennom leverandørdialog.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Gjennomføre 100 revisjonsbesøk hos våre leverandører der korrupsjon, skatteunndragelse og matsvindel er tema.

Andre tiltak for å håndtere negativ påvirkning/skade:

Beskriv virksomhetens tverrgående tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning/ skade på mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Vårt viktigste miljømål er å redusere matsvinn i hele verdikjeden. Alle forretningsenheter må rapportere på matsvinn hver måned, og resultatene kommer på konsernsjefens dashboard sammen med økonomiske tall og sykefravær.

Vi jobber også for mer sirkulærøkonomi, og tar i bruk restråvarer og restressurser som f.eks. brokkoli- og blomkålstilker i grønnsaks- og salatblandinger hos BAMA Industri. For økt ressursutnyttelse jobbes det kontinuerlig for å øke fyllingsgraden i transport. For importerte varer var i 2022 fyllingsgraden på 94,9 prosent og for mellomtransporten ut fra Nyland Syd var fyllingsgraden 93,4 prosent.

Våre leverandører må forholde seg til miljøkravene i de etiske retningslinjene, og kontinuerlig jobbe for miljøforbedringer.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

BAMAs kjerneaktivitet er kjøp og salg av frukt og grønt, som jo i seg selv er fornybare ressurser. Men vi bruker fortsatt fossile ressurser til å pakke, emballere, kjøle ned, transportere og foredle frukt og grønt. Å erstatte fossile ressurser med fornybare er helt avgjørende for å redusere utslipp av klimagasser, og dermed sikre ressursgrunnlaget for kommende generasjoner.

BAMA stiller krav til innkjøp av transporttjenester, og prioriterer båt og tog der det er mulig. Vi jobber kontinuerlig for å øke fyllingsgraden i transport, også gjennom å utvikle nye emballaseløsninger. Det har vært en reduksjon på 13,4% i klimagassutslipp fra transport i forhold til omsetning (vekt) fra 2021 til 2022.

BAMAs øvrige aktivitet gir også utslipp av klimagasser. Vi jobber derfor med å redusere utslipp der det er mulig. I 2022 startet vi arbeidet med Science Based Targets (SBT) som basis for å sette mål for redusert klimagassutslipp i tråd med Parisavtalen.

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Nesten alle våre innkjøp er direkte fra produsentland (produsent/eksportør) og vi har langsiktige leverandøravtaler. Vi har tatt inn noen nye leverandører for å være bedre rustet mot klimaendringer og politisk usikkerhet. Ved inngåelse av nye kontrakter kan vi tillate en rimelig tidsperiode for at leverandøren skal oppfylle alle våre krav, dersom de ikke allerede gjør det.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Vi stiller ikke generelle krav til sertifiseringer, men leverer sertifiserte produkter når kunder ønsker det (som FairTrade bananer og økologiske produkter). Våre avocadoleverandører samt bringebær- og jordbærleverandører i Spania har vannsertifiseringer (Spring, WWFs vannsjekk). Vår leverandøravtale og etiske retningslinjer, som alle leverandører må forplikte seg til å oppfylle, inneholder krav som er utover myndighetskrav og på omtrent samme eller noe høyere nivå som flere sertifiseringsordninger som finnes i vår bransje (GlobalGap, KSL, Grasp m.fl.)

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Dette er en av grunnpilarene i vårt arbeid med ansvarlig handel. Alle våre leverandører forplikter seg til å respektere de ansattes rett til å organisere seg. Kontakten vi har med fagforbund rundt om i verden samt samarbeidet med ILO gjør at vi får informasjon dersom det oppstår problemer med dette. Dette er også et punkt (6.7) på revisjonsskjema for risikobasert revisjon som BAMA gjør 80 - 100 av i året.

3.B.6 Bidrag til utvikling, kompetanseheving og opplæring internt og av leverandører og arbeidere i leverandørkjeden

Vårt bidrag til kompetanseheving og opplæring er en kontinuerlig prosess og utføres av alle som har ansvar for leverandørkontakt (importsjeff, produksjeffer, kvalitetsansatte m.fl.). Våre besøk og revisjoner begrenser seg ikke til å påpeke feil og mangler og så forlange utbedringer. Vi tilbyr også råd og assistanse.

3.B.7 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

I våre etiske retningslinjer for leverandører av varer og tjenester, stiller vi klare minimumskrav. Leverandørene skal kontinuerlig forbedre seg og gjøre sitt ytterste for å innfri minimumskravene innen en avtalt og rimelig frist. I disse kravene presiseres det at vi har nulltoleranse for korrupsjon.

Alle BAMAs ansatte må forplikte seg til Etiske retningslinjer der antikorrupsjon er en viktig del.

3.B.8 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, samfunn og miljø

Bærekrafts- og innovasjonsavdelingen er støtte og rådgiver for datterselskap, og alle forretningsenheter og stabsfunksjoner i hele BAMA konsernet. Avdelingen bidrar til at forretningsenheterne får bærekraft inn som en naturlig del i egne handlingsplaner og i innovasjonsprosesser og produktutvikling, samt utvikler verktøy for leverandørutvikling (som bærekraftsindikatorer og aktsomhetsvurdering basert på land/region-risiko miljømessig og sosialt).

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger. Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre. Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A Overvåkning og evaluering

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis

Alle ledere av forretningsenhetene og konserndirektør for sourcing har ansvar for at vi forhandler og handler, pakker, transporterer, produserer og leverer til våre kunder i tråd med våre bærekraftsmål. Produktsjefer, innkjøpere og kvalitetsrådgivere har ansvar for dialog og leverandøroppfølging globalt, særlig knyttet til våre krav til anti-korrupsjon, arbeidsforhold, fagforeningsfrihet og klima og miljø. Effekten "overvåkes" først og fremst ved besøk hos produsent.

Konserndirektør for bærekraft og innovasjon har overordnet ansvar for utvikling og gjennomføring av bærekraftstrategi, handlingsplaner, retningslinjer, foreta risikovurderinger og utvikle gode verktøy for forbedringer. Avdeling for bærekraft og innovasjon skal bidra til å heve kompetansenivået, være en pådriver, samt rapportere på de 23 bærekraftsmålene som konsernstyret har vedtatt og skrive redegjørelse knyttet til aktsomhetsvurderingene i tråd med åpenhetslovens bestemmelser.

4.A.2 Beskriv hvordan dere sannsynliggjør at virksomhetens tiltak for å identifisere, forebygge og redusere negativ påvirkning faktisk fungerer

BAMA er på mange besøk hos våre leverandører i inn og utland og gjennom kontakt med leverandørene tilse at våre tiltak for å forebygge fungerer. Risikobaserte revisjoner er vårt sterkeste verktøy.

En risikobasert revisjon er en grundig revisjon av alle aspekter hos leverandøren. BAMA utfører ca. 80 - 100 slike revisjoner i året. Under en slik revisjon kommer en kvalitetsrådgiver eller konsulent på fysisk besøk. Bedriften som revideres får først oversendt en forespørsel om dokumentasjon på ulike tema, dette varierer ut i fra hvilke risiko som er knytte opp mot produkt, land eller leverandør. På selve besøket vil man gå gjennom dokumentasjon og det vil gjøres en revisjonsrunde etter et revisjonsskjema på over 80 punkter. Eventuelle avvik registreres og gis en frist for lukking.

Ved større avvik startes en dialog med kvalitetsavdelingen for å bidra til å lukke avviket. Dersom det oppdages manglende vilje til å lukke avvik benytter BAMA seg av sin innkjøpsmakt og stopper innkjøp frem til avvik er lukket eller i ytterste konsekvens avslutter forholdet med leverandøren.

A close-up photograph of a person's hand holding a large, purple rutabaga root vegetable. The hand is positioned at the top right, gripping the green leafy stalks. The rutabaga has a thick, purple, rounded body with some soil residue at the bottom. The background is a blurred green field under bright sunlight, suggesting an outdoor agricultural setting. The person is wearing a dark long-sleeved shirt and blue trousers.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Virksomheter skal kommunisere offentlig om relevante styringsdokumentet knyttet til aktsomhetsvurderinger, eksempelvis policyer, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere bedriftens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø. Kommunikasjonen bør inkludere hvordan risikoen er avdekket og håndtert, samt hvilke effekter man oppnådde av tiltakene/aktivitetene. Etter åpenhetslovens §4 skal virksomheter som er omfattet årlig offentliggjøre en redegjørelse for aktsomhetsvurderinger.

5.A. Kommunisere eksternt

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer med berørte interessenter om håndteringen av negativ påvirkning/skade

Gjennom besøk og kontakt med aktuelle virksomheter, kunder, organisasjoner og myndigheter har vi løpende dialog om hvordan vi gjennom sosial dialog og tilstedeværelse arbeider for forbedringer hos våre leverandører i inn- og utland. I Norge har vi et tett og godt samarbeid med vår hovedleverandør, Gartnerhallen, for å sikre at de etiske forholdene hos Gartnerhallens produsenter tilfredsstiller BAMAs krav.

5.A.2 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

På vår hjemmeside bama.no, der årsrapport etter bærekraftstrategien og denne redegjørelsen etter åpenhetsloven til Etisk Handel Norge legges ut, samt eventuelle pressemeldinger ved enkelthendelser legges ut.

5.A.3 Beskriv virksomhetens rutine for å ivareta og besvare eksterne henvendelser relatert til informasjonskravet pålagt virksomheter under åpenhetsloven.

Vi har en egen hjemmeside <https://www.bama.no/om-bama/barekraft/apenhetsloven/> der all relevant informasjon om vårt arbeid på området er tilgjengelig. I tillegg har vi en egen epostadresse der ytterlige henvendelser kan gjøres. Det er også utarbeidet interne retningslinjer for hvordan henvendelser relatert til åpenhetsloven skal håndteres.

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker eller samfunn, håndteres skaden gjennom å sørge for gjenoppretting, eller samarbeide om gjenoppretting. Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert.

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø

BAMA erkjenner at vår forretningspraksis kan ha mulig negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø. Der våre aktiviteter forårsaker eller bidrar til negativ påvirkning vil vi basert på våre prioriteringer og vurderinger iverksette tiltak for å stanse, forebygge eller begrense den negative påvirkningen, og sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og/eller erstatning der det er påkrevd. Der leverandøren eller forretningspartneren til BAMA har forårsaket den negative påvirkningen skal leverandøren /forretningspartneren sørge for gjenoppretting og/eller erstatning der det er påkrevd.

Ved oppdagelse av negativ påvirkning på grunnleggende menneskerettigheter, anstendige arbeidsforhold og miljø vil BAMA delta aktivt for å kartlegge omfang og de som er involvert. Vi vil også kartlegge hva som har forårsaket den negative påvirkningen og tilstrebe å konsultere og involvere berørte rettighetshavere i prosessen.

Dersom den negative påvirkningen er forårsaket av BAMA direkte, vil BAMA gå i dialog med de berørte og aktuelle lokale myndigheter for å kartlegge hvilke tiltak som bør iverksettes. BAMA vil se hen til eventuelle eksisterende nasjonale og internasjonale standarder eller lover rundt hva som er egnet gjenoppretting.

Er den negative påvirkningen forårsaket av en av BAMAs leverandører eller forretningspartnere vil BAMA oppfordre leverandøren eller forretningspartneren til å gå i dialog med de berørte og aktuelle lokale myndigheter. Dersom leverandør ikke tar ansvar, vil BAMA søke å bruke sin innflytelse til å påvirke leverandøren til å gjennomføre nødvendige tiltak.

Det er viktig å forhindre at en negativ påvirkning/hendelse gjentar seg. Er det BAMA som har forårsaket hendelsen vil BAMA ta nødvendige og rimelige forholdsregler for å hindre gjentakelse. Er det en leverandør som har forårsaket hendelsen, og det hersker usikkerhet ved om leverandøren vil være i stand til å hindre gjentakelse, bør BAMA følge opp leverandøren for å søke å hindre gjentakelse, og i ytterste fall trekke seg fra avtalen med denne leverandøren og oppgi dette som grunn.

Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Det har ikke vært avdekket noen tilfeller der gjenoppretting har vært aktuelt i 2022.

6.B Sikre tilgang til klagemekanismer

6.B.1 Beskriv hva selskapet gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

På bama.no opprettes en egen side på engelsk og spansk der arbeidere og lokalsamfunn kan varsle og melde inn behov for gjenoppretting.

Kontaktinformasjon:

BAMA Gruppen AS

Alvhild Hedstein, konserndirektør /Torbjørn Billing, bærekraftsrådgiver
alvhild.hedstein@bama.no / torbjorn.billing@bama.no